

ĐỀ THAM KHẢO THI VÀO 10 – ĐỀ SỐ 5

MÔN: NGỮ VĂN – HÀ NỘI NĂM 2025

Thời gian làm bài: 120 phút

BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

PHẦN ĐỌC HIỂU (4.0 điểm)

Cho ngữ liệu sau đọc và trả lời câu hỏi:

NỖ ĐAU THUỞ TRƯỚC

(Ba mươi năm đời ta có Đảng)

Thuở nô lệ, thân ta nước mắt
Cảnh cơ hàn, trời đất tối tăm
Một đời đau suốt trăm năm
Chim treo trên lửa, cá nằm dưới dao!
Giặc cướp hết, non cao biển rộng
Cướp cả tên nòi giống tổ tiên
Lưỡi guom cắt đất ngăn miền
Non sông một khúc ruột liền chia ba
Lũ bán nước lột da dân nước
Tan mồ cha cũng rước voi giày
Máu đã nhúng đỏ bàn tay
Biết chi đau đớn cỡ cây đồng bào!

Ôi nhớ những năm nào thuở trước
Xóm làng ta xơ xác héo hon
Nửa đêm thuê thúc trống dồn
Sân đình máu chảy, đường thôn lính đầy.
Cha trốn ra Hòn Gay cuộc mở
Anh chạy vào Đất Đỏ làm phu

Bán thân đổi mấy đồng xu
Thịt xương vùi gốc cao su mấy tầng!
Con đói là ôm lưng mẹ khóc
Mẹ đợ con đầu thóc cảm hơi
Kiếp người cơm vãi cơm rơi
Biết đâu nẻo đất phương trời mà đi!
[...]
Chín năm kháng chiến thán thành
Gậy tầm vông đánh tan quân bạo tàn!
Một dân tộc hai bàn tay trắng
Đồng tâm là chiến thắng thành công
Dân ta gan dạ anh hùng:
Trẻ làm đuốc sống, già xông lửa đồn
Chân toạc máu, chân dồn đuổi giặc
Tay chém thù, tay sắc như guom!
Củ khoai, củ sắn thay cơm
Khoai bùi trong dạ, sắn thơm trong lòng
Hóp ngậm nước suối trong đỡ khát
Trông trời cao mà mát tâm can!

(Thơ Tố Hữu, NXB Giáo dục, 2003)

(1) Nhan đề do nhóm biên soạn đặt

(2) Tô Hữu, tên thật là Nguyễn Kim Thành (1920 – 2002) quê gốc ở làng Phù Lai, nay thuộc xã Quảng Thọ, huyện Quảng Điền, tỉnh Thừa Thiên Huế, là một nhà thơ tiêu biểu của thơ Cách mạng, đồng thời ông còn là một chính khách, một cán bộ Cách mạng lão thành

Câu 1 (1.0 điểm): Xác định thể thơ và nhân vật trữ tình của văn bản *Nỗi đau thuở trước*.

Câu 2 (1.0 điểm): *Nỗi đau thuở trước* đã tái hiện cảnh ngộ nào của đất nước?

Câu 3 (1.0 điểm): Đoạn thơ cuối có vai trò như thế nào đối với văn bản? Từ đó nhận xét mạch cảm xúc, chủ đề, bức thông điệp của văn bản *Nỗi đau thuở trước*.

Câu 4 (1.0 điểm): Đoạn trích *Nỗi đau thuở trước* gợi cho em suy nghĩ gì? Câu thơ/ hình ảnh nào trong đoạn trích để lại ấn tượng đậm nét tổng em về điều đó?

PHẦN VIẾT (6.0 điểm)

Câu 1 (2.0 điểm) Viết đoạn văn nghị luận (khoảng 150 chữ) để phân tích hiệu quả thẩm mỹ của phép đối/ tiểu đối được sử dụng ở một số câu thơ trong đoạn trích *Nỗi đau thuở trước*.

Câu 2 (4.0 điểm) Sau đây là 3 cách con người phản ứng trước thất bại, hãy viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) trình bày suy nghĩ của em về cách phản ứng mà em cho là tích cực nhất.

Ba cách con người phản ứng trước thất bại (Adam Khoo, <i>Làm chủ tư duy thay đổi vận mệnh</i> , NXB Phụ nữ, 2010)	
Cách 1	Hành động – Thất bại – Đổ lỗi, bỏ cuộc
Cách 2	Hành động – Thất bại – Cố gắng lần nữa
Cách 3	Hành động – Thất bại – Bài học kinh nghiệm – Thay đổi chiến lược cho tới khi thành công

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

PHẦN I. ĐỌC HIỂU (4.0 điểm)

Câu 1.

Xác định thể thơ và nhân vật trữ tình của văn bản *Nỗi đau thuở trước*.

Phương pháp:

Dựa vào đặc trưng thể loại

Đọc kỹ đoạn trích và xác định chủ thể trữ tình

Lời giải chi tiết:

- Thể thơ: song thất lục bát
- Nhân vật trữ tình: người con yêu nước

Câu 2.

Nỗi đau thuở trước đã tái hiện cảnh ngộ nào của đất nước?

Phương pháp:

Đọc kỹ văn bản, chú ý các từ ngữ, hình ảnh gợi lên cảnh ngộ của đất nước

Lời giải chi tiết:

Đoạn thơ tái hiện cảnh đất nước bị chia cắt, mạng sống người dân luôn bị đe dọa, giống nòi suy yếu.

Câu 3.

Đoạn thơ cuối có vai trò như thế nào đối với văn bản? Từ đó nhận xét mạch cảm xúc, chủ đề, bức thông điệp của văn bản *Nỗi đau thuở trước*.

Phương pháp:

Đọc kỹ đoạn thơ, xác định vai trò của khổ cuối

Lời giải chi tiết:

- Đoạn cuối thể hiện rõ mạch cảm xúc của văn bản: nỗi căm giận quân xâm lược, đau đớn, xót thương cho cảnh đất nước lầm than là động lực là sức mạnh để làm nên cuộc kháng chiến (*Gậy tầm vông đánh tan quân bạo tàn*), để có được ngày tươi sáng (*Trông trời cao mà mát tâm can*).

- Mạch cảm xúc của văn bản: đi từ căm giận, đau xót (âm hưởng thơ trầm lắng) đến niềm vui của ngày kháng chiến thành công (âm hưởng thơ tươi sáng, sáng khoái).

- Chủ đề: qua việc tái hiện cảnh mất nước lầm than, tác giả thể hiện tình yêu nước sâu sắc, niềm tự hào về dân tộc anh dũng, quật cường.

- Bức thông điệp:

+ Đất nước bị xâm lăng, nô lệ, dân chúng phải sống cảnh lầm than

+ Con người, đất nước bị nô lệ, hãy đứng lên tự cứu mình, giải phóng đất nước

Câu 4.

Đoạn trích *Nỗi đau trước* gọi cho em suy nghĩ gì? Câu thơ/ hình ảnh nào trong đoạn trích để lại ấn tượng đậm nét tổng em về điều đó?

Phương pháp:

Nêu suy nghĩ của em

Lời giải chi tiết:

- Đoạn trích gọi lên trong em nỗi xót xa trước những đau thương mà dân tộc ta đã trải qua dưới ách đô hộ, đồng thời khơi dậy niềm tự hào về tinh thần đấu tranh kiên cường, bất khuất của nhân dân Việt Nam. Từ cảnh lầm than, đói khổ, bị giặc áp bức, nhân dân ta đã vùng lên, đoàn kết chiến đấu và giành lại độc lập bằng chính ý chí, lòng yêu nước và sự hy sinh to lớn.

- Câu thơ “Trẻ làm đuốc sống, già xông lửa đèn” gây ấn tượng mạnh mẽ nhất với em. Hình ảnh này vừa chân thực, vừa bi tráng, thể hiện tinh thần quật cường của toàn dân trong cuộc kháng chiến. Cả trẻ em lẫn người già đều sẵn sàng hy sinh vì Tổ quốc, dùng chính thân mình để chiến đấu, như những ngọn đuốc thấp sáng con đường giành độc lập.

PHẦN VIẾT (6.0 điểm)

Câu 1.

Viết đoạn văn nghị luận (khoảng 150 chữ) để phân tích hiệu quả thẩm mỹ của phép đối/ tiểu đối được sử dụng ở một số câu thơ trong đoạn trích *Nỗi đau thuở trước*.

Phương pháp:

- Xác định đúng những câu thơ sử dụng phép đối/ tiểu đối
- Phân tích hiệu quả thẩm mỹ của phép đối/ tiểu đối (ít nhất 2 câu tiêu biểu)

Lời giải chi tiết:

Trong đoạn trích *Nỗi đau thuở trước*, tác giả đã sử dụng phép đối và tiểu đối một cách tinh tế, góp phần làm nổi bật nội dung và gia tăng giá trị thẩm mỹ của bài thơ. Tiêu biểu là câu: “Chim treo trên lửa, cá nằm dưới dao!”. Hình ảnh đối lập giữa “chim – cá”, “trên – dưới”, “lửa – dao” đã khắc họa sinh động cảnh sống khổ đau, bị vây hãm của nhân dân Việt Nam thời nô lệ. Từ đó, câu thơ không chỉ gọi lên nỗi thống khổ tận cùng mà còn khiến người đọc cảm nhận sâu sắc sự tàn bạo của kẻ thù. Bên cạnh đó, câu “Trẻ làm đuốc sống, già xông lửa đồn” cũng sử dụng phép đối giữa “trẻ – già”, “đuốc sống – lửa đồn”, qua đó nhấn mạnh tinh thần quật cường của nhân dân trong kháng chiến. Nhờ những phép đối ấy, nhịp thơ trở nên dồn dập, mạnh mẽ, góp phần tô đậm tinh thần yêu nước và ý chí đấu tranh bất khuất của dân tộc.

Câu 2.

Sau đây là 3 cách con người phản ứng trước thất bại, hãy viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) trình bày suy nghĩ của em về cách phản ứng mà em cho là tích cực nhất.

Ba cách con người phản ứng trước thất bại

(Adam Khoo, *Làm chủ tư duy thay đổi vận mệnh*, NXB Phụ nữ, 2010)

Cách 1	Hành động – Thất bại – Đổ lỗi, bỏ cuộc
Cách 2	Hành động – Thất bại – Cố gắng lần nữa
Cách 3	Hành động – Thất bại – Bài học kinh nghiệm – Thay đổi chiến lược cho tới khi thành công

Phương pháp:

I. Mở bài

- Nêu vấn đề/ luận đề: cách con người phản ứng trước thất bại
- Tầm quan trọng của vấn đề

II. Thân bài

a. Nêu vấn đề và giải thích: cách con người phản ứng tích cực trước thất bại

- Thất bại: làm một việc không có kết quả...

- Cách phản ứng tích cực của con người trước thất bại: thái độ, hành động của mỗi người khi không thành công.

b. Nêu cách phản ứng mà em cho là tích cực nhất

- Tóm tắt ngắn gọn cách phản ứng

- Phân tích ý nghĩa, hiệu quả của cách phản ứng tích cực đối với người đã nếm trải thất bại (trong hiện tại và tương lai)

+ Vì sao phản ứng như vậy?

+ Cách phản ứng ấy tạo ra hiệu ứng tiếp theo như thế nào?

+ Vì sao em chọn cách phản ứng đó?

- Đề xuất một số ứng xử hợp lý khác khi nếm trải thất bại

III. Kết bài

- Khẳng định vai trò của phản ứng tích cực trước thất bại đối với hành trình sống của mỗi người

- Nhận thức, hành động của cá nhân.

Lời giải chi tiết:

Trong cuộc sống, không ai có thể tránh khỏi thất bại. Điều quan trọng không phải là chúng ta thất bại bao nhiêu lần, mà là cách chúng ta phản ứng và đứng dậy sau mỗi lần vấp ngã. Theo Adam Khoo, có ba cách con người phản ứng trước thất bại: đổ lỗi và bỏ cuộc, cố gắng lần nữa, hoặc rút ra bài học kinh nghiệm và thay đổi chiến lược cho đến khi thành công. Trong ba cách này, cách thứ ba chính là phản ứng tích cực nhất, bởi nó không chỉ giúp con người vươn lên từ thất bại mà còn tạo tiền đề cho thành công bền vững.

Trước hết, việc rút ra bài học từ thất bại giúp con người phát triển tư duy phản biện và khả năng thích nghi. Khi đối diện với thất bại, thay vì bi quan hay lặp lại sai lầm, những người biết nhìn nhận vấn đề một cách khách quan sẽ tìm ra nguyên nhân, nhận diện điểm yếu và học hỏi từ những sai sót. Chính quá trình tự đánh giá này giúp họ nâng cao nhận thức, cải thiện kỹ năng và từng bước tiến gần hơn đến thành công.

Bên cạnh đó, thay đổi chiến lược sau mỗi lần thất bại là một yếu tố quan trọng giúp con người tiến bộ. Nếu chúng ta chỉ cố gắng lặp lại cách làm cũ mà không thay đổi phương pháp, kết quả có thể sẽ không khác biệt. Ngược lại, những người linh hoạt trong cách tiếp cận, biết điều chỉnh chiến lược dựa trên những bài học rút ra sẽ có nhiều cơ hội đạt được mục tiêu hơn. Họ không chỉ dựa vào may mắn mà còn tận dụng tri thức và kinh nghiệm để tối ưu hóa hành trình đi đến thành công.

Lịch sử đã chứng minh rằng những người thành công nhất chính là những người biết học hỏi từ thất bại và không ngừng thay đổi để thích nghi. Thomas Edison, nhà phát minh vĩ đại, đã từng thất bại hàng nghìn lần trước khi phát minh ra bóng đèn. Ông không coi những lần thất bại là điều vô ích mà xem đó là những bước tiến quan trọng giúp ông loại bỏ những phương pháp sai lầm. Nhờ vậy, ông đã tìm ra công thức thành công và để lại di sản to lớn cho nhân loại.

Không chỉ trong lĩnh vực khoa học, trong cuộc sống hàng ngày, nhiều người cũng đã vươn lên từ thất bại nhờ cách tiếp cận này. Những doanh nhân khởi nghiệp có thể gặp nhiều khó khăn, thậm chí phá sản, nhưng họ không ngừng học hỏi, cải tiến mô hình kinh doanh và cuối cùng đạt được thành công. Ngay cả trong học tập, một học sinh có thể không đạt điểm cao trong một kỳ thi, nhưng nếu biết nhìn nhận sai sót, thay đổi phương pháp học tập thì họ sẽ tiến bộ và đạt kết quả tốt hơn trong tương lai.

Tóm lại, cách phản ứng trước thất bại quyết định rất nhiều đến thành công của mỗi người. Việc rút ra bài học từ thất bại và thay đổi chiến lược không chỉ giúp chúng ta tiến bộ mà còn rèn luyện tinh thần kiên trì, sáng tạo và tự tin đối mặt với thử thách. Thất bại không phải là dấu chấm hết, mà chỉ là một nấc thang trong hành trình đi đến thành công. Vì vậy, mỗi người hãy học cách đón nhận thất bại một cách tích cực, bởi đó chính là chìa khóa giúp chúng ta trưởng thành và phát triển bền vững.